

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE/A D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

VINCLES ENTRE ESCOLA I MUSEU.

Una experiència educativa al Museu del Taulell “Manolo Safont”

- **Nom de la persona a avaluar:** Enric Carceller Piquer
- **Nom de la persona a tutoritzar el TFG:** Marc Ribera Giner
- **Àrea de Coneixement:** Didàctica de l'Expressió Plàstica
- **Curs acadèmic:** 2022-2023

INDEX

RESUM.....	3
1. Introducció.....	4
2. Justificació de la temàtica triada.....	5
3. Hipòtesi i objectius.....	6
4. Introducció teòrica.....	6
5. Programació.....	9
Activitat 1: Visita guiada al Museu del Taulell “Manolo Safont” + Taller.....	11
Activitat 2: Simetria de dissenys geomètrics.....	14
Activitat 3: Flors al natural i abstracció.....	15
Activitat 4: Sotabalcons.....	16
6. Conclusions.....	20
7. Bibliografia.....	22
8. Annexes.....	23
Annex 1: Model per a l’activitat 2.....	23
Annex 2: Activitats prèvies al projecte.....	24
Annex 3: Model per a l’activitat 3.....	25
Annex 4: Model per a l’activitat 4.....	26

RESUM

Aquest projecte es centra en el el vincle entre l'educació formal i l'educació no formal en l'Educació Primària, en aquest cas a través d'una experiència educativa de quatre setmanes al Museu del Taulell "Manolo Safont" d'Onda. Es busca principalment trobar la importància de l'educació artística mitjançant quatre activitats pràctiques, ja que aquesta pateix d'escassetat a les aules actuals. S'enfoca la figura del museu com una extensió de l'aula, ja que durant l'experiència educativa d'aquest projecte, trobem relació entre les activitats i continguts de quatre assignatures diferents a través d'un aprenentatge significatiu per part de l'alumnat, per tal de despertar el seu interès per l'art i evidenciar la utilitat de l'educació artística per a treballar continguts de diferents matèries, així com situacions de la vida quotidiana. A més, a través d'activitats pràctiques, eixides i visites guiades es dona a conèixer a l'alumnat el patrimoni cultural d'Onda a través dels taulells, motor econòmic del poble.

Paraules clau: educació artística, educació formal, educació no formal, patrimoni cultural, museu.

ABSTRACT

This project focuses on the link between formal and non-formal education in Primary Education, in this case through a four-week educational experience at the "Manolo Safont" Museum in Onda. The aim is to find the importance of artistic education through four practical activities, regarding the current shortage in today's classrooms. The museum is approached as an extension of the classroom, since during the educational experience of this project, we find a relationship between the activities and contents of four different subjects through meaningful learning for students, in order to awaken their interest in art and demonstrate the usefulness of artistic education to work on contents of different subjects, as well as situations in daily life. In addition, through practical activities, outings and guided tours, students are introduced to the cultural heritage of Onda through tiles, engine for development for the town.

Key words: artistic education, formal education, non-formal education, cultural heritage, museum.

1. Introducció.

L'educació en museus és una eina fonamental per a l'aprenentatge i l'ensenyament de la història, l'art, la ciència i la cultura en general. Els museus són espais que ofereixen una gran varietat d'exposicions i programes educatius per a tots els públics, des de xiquets fins a adults i gent gran. L'educació en museus permet als visitants aprendre de manera interactiva i experiencial, el que ajuda a fomentar un major interès i comprensió dels temes presentats.

Segons Euroinnova, l'educació plàstica té com a finalitat el desenvolupament en l'alumnat de capacitats perceptives, expressives i estètiques des del coneixement teòric i pràctic dels llenguatges visuals per tal de comprendre la realitat. D'altra banda, el sistema educatiu espanyol exposa que l'educació artística inclou les dimensions sensorial, emocional, afectiva, estètica i creativa, a banda de promoure el desenvolupament de la intel·ligència, el pensament creatiu i visual, a més de descobrir les possibilitats derivades de la recepció i l'expressió culturals.

Una vegada definit el concepte de museu i educació en museus, així com diferenciats els diferents objectius de l'educació artística i l'educació plàstica, ambdues vàlides i complementàries, cal nomenar que tan sols l'educació plàstica s'implementa a les escoles actuals. Aquest és el motiu principal de la meua proposta, és a dir, busque despertar l'interès de l'alumnat sobre l'educació artística, treballant-la amb activitats dinàmiques i relacionades amb continguts de diferents matèries. Aquest projecte es durà a terme en el Museu del Taulell "Manolo Safont" d'Onda mitjançant 4 activitats dirigides als alumnes de dues classes de 6é curs d'Educació Primària d'un CEIP d'Onda (Castelló).

Aquesta proposta busca el vincle entre l'educació formal i la no formal. Com es reflexa a la pàgina web de Jesuïtes Educació, amb col·laboració amb la Universitat Oberta de Catalunya, entenem per educació formal aquella que és intencionada, planificada i reglada, és a dir, l'ensenyança obligatòria, en aquest cas l'Educació Primària. D'altra banda, l'educació no formal és també intencionada i planificada però no s'agrupa en l'àmbit de la escolaritat obligatòria, parlem en aquest cas d'activitats extraescolars i activitats d'oci i temps lliure. D'aquesta manera es busca que ambdues siguin complementàries en aquest projecte, ja que l'alumnat realitzarà activitats no reglades fora del centre (en aquest cas en el Museu del Taulell), però dins de l'horari lectiu, relacionant aquestes activitats amb continguts escolars de diferents matèries per tal de complementar l'aprenentatge de l'alumnat a través del foment de l'educació artística.

Com s'explica en la seva pàgina web, el Museu del Taulell d'Onda compta amb programes educatius com són activitats adaptades per a persones amb diversitat funcional, "Dissabtes de ceràmica", el programa de 0 a 3 anys, el programa "Al voltant dels taulells", un recorregut pel museu, l'activitat "descobrir els taulells", visites guiades i els programes educatius permanents (Museo del Azulejo «Manolo Safont», 2022).

Altres aspectes importants per tal d'entendre la meua proposta és el concepte d'educació en el oci i temps lliure vinculada directament amb l'educació en museus. Aquest tema té principal importància per a mi, ja que contínuament participe en "escoletes" en nadal, pasqua i l'estiu com a monitor d'oci i temps lliure. En aquest sentit el museu també ofereix a l'estiu una sèrie d'activitats que compleixen la seua missió educativa baix el format d'una escola d'estiu. El programa està dirigit a xiquets i xiquetes de entre 6 i 12 anys i té una duració de 4 quinzenes, que coincideixen amb els mesos de juliol i agost. Es busca l'aprenentatge significatiu, és a dir, l'adquisició de coneixements per part de l'alumnat a partir dels seus propis descobriments a través del joc, tallers experimentals, excursions, visites guiades, i una àmplia llista d'activitats manipulatives i dinàmiques al museu. Personalment he participat com a alumne en aquest programa fins als 12 anys, per tant ja conec algunes activitats que es poden dur a terme adaptant-les a la meua proposta, així com el funcionament general del museu.

2. Justificació de la temàtica triada.

L'educació artística a les aules actuals és insuficient. Per una banda, aquest problema té a veure amb el contingut, ja que normalment al nostre país les assignatures relacionades amb l'art tenen poca importància acadèmica a les escoles, o no tanta com la resta d'assignatures. L'educació artística no sols té a veure amb les arts plàstiques, sino amb tota la cultura de les imatges i la participació de l'alumnat en l'escola, ja que vivim en un món visual. D'altra banda hem de trobar una metodologia que treballa els elements que la pedagogia tradicional ha perdut, com situacions inesperades, sorpresa i plaer en les experiències d'aprenentatge. Per tal de solventar aquests problemes agafem com a model un projecte al voltant de la figura dels museus, que poden ser considerats com una extensió de l'aula, ja que ofereixen una experiència educativa única que complementa l'aprenentatge formal. Els programes educatius en museus es centren a crear experiències significatives i rellevants per als visitants, el que els permet connectar amb les exposicions d'una manera més profunda i significativa. A més, aquests programes estan dissenyats per a ser inclusius i accessibles per a tots els visitants, independentment del seu origen cultural o nivell educatiu.

La meua proposta té com a objectiu contrarestar aquests problemes amb activitats experimentals en un museu per tal de que l'educació artística estigui present en el seu aprenentatge. Busque un aprenentatge significatiu per part de l'alumnat, despertar el seu interès per l'art i evidenciar la utilitat de l'educació artística per a treballar continguts de diferents matèries, així com situacions de la vida quotidiana. Aquesta línia de pensament coincideix amb la de la investigadora i professora especialitzada en l'àrea d'educació artística Maria Acaso, la qual defensa que "*Las artes visuales no solo han de utilizarse como contenido sino como una estrategia genérica de adquisición de conocimiento*" (Acaso, 2018).

Defense que l'aprenentatge de l'educació artística te que realitzar-se d'una forma dinàmica, amb molt de treball manipulatiu i activitats que inciten al desenvolupament creatiu de l'alumnat. En aquest cas, el projecte a realitzar estarà directament vinculat en el Museu del Taulell "Manolo Safont" d'Onda per tal d'aconseguir aquests objectius. Aquest pensament coincideix amb el de George E. Hein, professor de universitat, químic, educador de museus, teòric de l'educació i investigador en educació, qui defensa que *"Los museos se especializan en el aprendizaje a través de los objetos, a diferencia del aprendizaje centrado en el lenguaje"* (Hein, 2006).

3. Hipòtesi i objectius.

Aquesta experiència provocarà una milloria en l'alumnat en l'àmbit de l'educació artística. A més a més, l'alumnat ha de acabar el projecte tenint un major interès pel patrimoni cultural d'Onda. Per tal d'aconseguir aquests propòsits, s'han d'alcancar els següents objectius:

- Crear activitats en un museu proper per desenvolupar en l'alumnat interès pel patrimoni local.
- Incrementar la quantitat d'eixides del centre.
- Trobar relació entre els continguts escolars treballats a l'aula i aspectes de la vida quotidiana.
- Posar en pràctica els continguts escolars en situacions reals.
- Despertar interès en l'alumnat per visitar museus i llocs culturals.

La hipòtesi plantejada és raonable i s'adapta al nivell de l'alumnat de 6é curs d'Educació Primària. Aquesta serà contrastada posteriorment, en l'apartat de conclusions d'aquest document.

4. Introducció teòrica.

Com he explicat anteriorment, la meua proposta vincula l'educació formal de les escoles i l'educació no formal dels museus. Els museus tenen un paper molt important en l'educació artística des dels més menuts als més grans. A més ens mostren les nostres arrels, la història de la nostra terra i els sectors laborals més importants que sostenen les economies dels nostres pobles. Per tant és necessari realitzar visites i activitats en els museus per part de les escoles, ja que són una eina més per tal de que l'alumnat assolisca una cultura necessària de la nostra terra. A més, els programes educatius en museus també poden ser una eina valuosa per als mestres que busquen complementar la seva ensenyança en l'aula. Els mestres poden utilitzar els recursos educatius disponibles en els museus per a crear lliçons interactives i interessants que ajuden als seus estudiants a connectar amb el material d'una manera més significativa. D'altra banda, els programes educatius en museus poden ser una forma efectiva d'implicar els pares i cuidadors en el procés educatiu dels seus fills.

En aquesta línia podem veure com alguns museus de la zona ofereixen contínuament activitats a les escoles per tal d'apropar el seu producte a l'alumnat, als docents i a les famílies. Alguns exemples són els següents:

- Museu de Belles Arts de Castelló.

Segons la pàgina web del museu, la proposta organitzada per l'Institut Valencià de Cultura s'anomena "*Musoundbabies*", que uneix els conceptes de museu, música i bebé. Consisteix en realitzar visites dinamitzades als museus i les seves exposicions temporals aplicant tècniques d'educació musical. Mitjançant la música, alumnes de 0 a 3 anys acompanyats per familiars, poden experimentar i gaudir dins del context de l'exposició de una visita singular. D'aquesta manera s'ofereix l'oportunitat de visitar exposicions a l'alumnat, fonamental en la seva projecció de futur com a emissors de cultura. Durant mitja hora d'espectacle les famílies gaudeixen de una de les sales dedicada a la ceràmica i viuen una experiència musical dins la sala.

- Museu de Ceràmica de l'Alcora.

Com podem veure a la pàgina web del museu, a través de les seves activitats, dona a conèixer als nens el seu entorn més proper. Partint de les col·leccions de ceràmica que s'hi conserven, es mostra la ceràmica com un material viu present en moltes facetes de la nostra vida i com a motor econòmic de la província de Castelló.

Les diferents activitats didàctiques que ofereix estan dirigides a l'alumnat d'Educació Infantil, d'Educació Primària i ESO.

Activitats especials per a Infantil: Tenen com a objectiu introduir als alumnes en el món de la ceràmica i familiaritzar-los amb els materials ceràmics en les diferents fases (fang, assecat i ceràmica). La visita es planteja com un joc per descobrir diferents objectes fabricats amb ceràmica i es centra en un recorregut pel museu.

Activitats per a Primària: Aquesta oferta d'activitats la dividim en 9 diferents; "Introducció a la ceràmica", "hui serem els primers ceramistes de la historia", "de l'argila a la ceràmica", "terra sigillata-la vaixel·la romana", "art en ceràmica", "decorar ceràmica a la manera de l'Alcora", "els motlles i la fabricació ceràmica", "de la baldosa en el mostrador" i "el mural ceràmic".

Activitats per a ESO: Engloben totes les activitats dirigides a l'alumnat de primària a més de l'activitat "La ceràmica contemporània", que està formada per una visita a l'exposició permanent de Ceràmica Contemporània, un taller i una part audiovisual.

Rutes amb contingut didàctic: Les formen la ruta de les mines i la ruta del patrimoni del poble.

- Museu d'art contemporani Vicente Aguilera Cerni de Vilafamés.

Com s'indica a la pàgina web del museu, aquest ofereix visites guiades i tallers per a totes les edats, activitats que poden gaudir l'alumnat dels centres d'Educació Infantil i Educació Primària. Entre aquestes trobem "visites guiades personalitzades", "monotip-deformant formes", "detectives/explore the museum", "anàlisi plàstic d'obres", "colors vius/colour mixing", "creant en família", "escultures de Miró", "tangram Ticotica", "taller cubista", "taller del professorat" i "taller de collage".

Cal mencionar que el museu disposa també de recursos didàctics que s'utilitzen com a eina de reforç en les visites. Es tracta de quaderns i material audiovisual que expliquen a fons les exposicions que trobem al museu. Hi ha un quadern per a l'alumnat d'Educació Infantil i Primària i un altre per a l'alumnat de Batxillerat, ESO i la resta del públic, així com quaderns amb jocs per a realitzar activitats en família.

- IVAM.

A la pàgina web de l'Institut Valencià d'Art Modern de Valencia podem veure que ofereix projectes educatius als centres com pot ser "Sentim Museu", que es tracta d'una oportunitat d'apreciar les obres d'art des dels ritmes i llenguatges de la primera infància a partir de la percepció i els cinc sentits com a motors de l'aprenentatge. Altres projectes educatius que s'ofereixen al museu són "el rum-rum serà memorable", "ballem amb Julio", "l'IVAM en grup", "el museu del no" i "moguda".

- Reial Jardí Botànic.

L'experiència al Reial Jardí Botànic de Madrid la vaig viure en primera persona amb l'alumnat de sisè curs del CEIP Rufino Blanco de Madrid l'11 de febrer del 2022, durant la realització de les pràctiques de quart curs en la meua estada SICUE a la ciutat. El programa SICUE es tracta d'un intercanvi de universitat durant un curs acadèmic, en el que l'alumne/a SICUE cursa les assignatures del curs, així com la realització del practicum del grau. En aquest cas ho vaig fer en la Universitat Complutense de Madrid.

Ens vam desplaçar des del centre fins al nostre destí amb autobús. Quan vam arribar, els guies es van presentar i ens van acompanyar a una cambra on algunes dones ens van fer una xerrada sobre el dia internacional de la dona i la xiqueta en la ciència (11 de febrer). A continuació vam esmorzar en uns dels jardins i posteriorment es van repartir llapis, gomes, colors i un full a cadascun dels alumnes per a fer un dibuix relacionat amb el dia de la dona i la xiqueta en la ciència, el qual formava part d'un concurs en el que participaven dos escoles més. Després d'entregar els dibuixos, es va dur a terme una visita guiada per tot el Reial Jardí Botànic fins que va arribar l'hora de pujar de nou a l'autobús i tornar al centre. L'activitat tingué una duració d'un matí, és a dir, la jornada escolar contínua completa (9:00-14:00).

D'altra banda, cal mencionar que el Reial Jardí Botànic ofereix a les escoles itineraris guiats per la col·lecció de plantes vives i hivernacles, tallers d'activitats pràctiques i temàtiques en les que se treballen continguts específics relacionats en el món de les plantes i els fongs o la combinació d'ambdós (visita i taller), tal i com s'indica a la pàgina web del museu.

A més del *"dia de la dona i la xiqueta en la ciència"*, el Reial Jardí Botànic compta amb més events i programes educatius com *"Un jardín para todos"*, que facilita l'accés gratuït a una visita guiada o un taller a les persones més vulnerables de la nostra societat, *"Empower Parents"*, que és un programa dirigit a famílies amb fills o filles amb Trastorn de l'Espectre Autista (TEA).

Pel que fa a projectes educatius, trobem *"El Jardín accesible"*, que és un projecte per tal de facilitar la inclusió i l'accessibilitat, *"Jardines escolares sostenibles"*, que pretén introduir a l'alumnat en la jardineria i la biodiversitat urbana d'una manera pràctica a través dels patis escolars, cistelles amb recursos educatius per tal de treballar la seguretat alimentària anomenat *"Big Picnic"*, *"SOS polinizadores"* per a fomentar l'observació i l'estudi dels insectes pol·linitzadors i la seva relació amb les zones verdes de les ciutats, *"Inquire"*, que impulsa l'educació de les ciències basada en la indagació en els sistemes de educació formal i en la ensenyança fora de les aules i finalment *"Especies amenazadas"*, que és un estudi intensiu de cinc gèneres de plantes amb flors catalogades "en perill crític".

- Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia

El museu ofereix visites, trobades, activitats i projectes específics que componen la programació educativa destinada a la comunitat escolar i proposa diverses formes de relacionar l'escola amb els continguts del museu, com podem veure a la pàgina web del museu.

Alguns exemples són *"Una grieta"*, que impulsa el pensament artístic en l'escola, *"¡Atención, atención! Vasos comunicantes"*, que són visites per a centres educatius, *"Zum"*, que es tracta d'un programa educatiu per a pensar la Col·lecció, *"¡Atención, atención!"*, que són visites per a centres educatius a obres de la Col·lecció, *"Paula"*, un projecte experimental de l'alumnat de primària en el museu, *"Escuela de escucha"*, que són seminaris, conferències i trobades per a la comunitat educativa, *"Triángulo Rosa"*, que consisteix en l'activisme LGTBIQ+ en els centres escolars i finalment tallers per a docents com són *"Taller enseñar"* o *"Cinco acciones para aprender"*.

5. Programació.

El projecte que es desenvolupa a continuació està dirigit per a una classe de 6é curs d'Educació Primària d'un CEIP d'Onda, formada per un total de 25 alumnes.

Cal dir que prèviament al començament del projecte, m'he reunit personalment amb Marc Ribera Giner, encarregat de l'àmbit d'educació al museu i a al mateix temps tutor d'aquest TFG, per tal

d'establir els passos a seguir per a dur a terme les diferents activitats programades, així com les dos visites al museu.

Les competències clau presents durant la realització d'aquest projecte, d'acord amb el DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària, són les següents:

- a) Competència en comunicació lingüística
- c) Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria
- d) Competència digital
- e) Competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- h) Competència en consciència i expressió culturals

Les competències específiques de les diferents matèries que apareixen al llarg del projecte, d'acord amb el DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària, són les següents:

CONEIXEMENT DEL MEDI

- Utilitzar de forma guiada i delimitada dispositius i recursos digitals per a cercar informació, comunicar-se, col·laborar i crear contingut digital senzill amb seguretat i eficàcia.
- Plantejar i respondre preguntes sobre qüestions de la vida quotidiana relatives a l'entorn natural, social i cultural aplicant, amb suport i guia de materials i de l professorat, el raonament científic i l'experimentació.
- Reconèixer alguns elements destacats del patrimoni natural, històric i cultural de la Comunitat Valenciana i Espanya, i explorar i formular propostes per a promoure'n el reconeixement i la protecció.

EDUCACIÓ PLÀSTICA I VISUAL

- Explorar propostes artístiques de l'entorn patrimonial i de la cultura visual i audiovisual per mitjà de diferents canals i contextos, desenvolupant hàbits de percepció activa.
- Reconèixer i valorar les característiques fonamentals de la contemporaneïtat artística mitjançant la percepció de diferents obres i l'experimentació directa.
- Emprar de manera adequada la terminologia específica de l'àrea relativa a elements configuratius, formats, tècniques i materials en l'expressió de les experiències d'apreciació i creació artística.

- Participar en les diferents fases d'un procés creatiu col·laboratiu amb actitud inclusiva, assumint diferents rols en el desenvolupament de produccions visuals i audiovisuals senzilles.

MATEMÀTIQUES

- Resoldre problemes relacionats amb situacions reals de l'entorn personal, social i educatiu utilitzant estratègies informals, representacions i conceptes concrets.
- Construir models matemàtics concrets i utilitzar conceptes i procediments matemàtics senzills per a abordar i interpretar situacions, fenòmens i problemes rellevants en l'àmbit personal, educatiu o social.
- Utilitzar amb correcció el simbolisme matemàtic, fent transformacions i algunes conversions entre representacions iconicomaniulatives numèriques, geomètriques i gràfiques, per a descriure i analitzar situacions rellevants de l'àmbit personal, educatiu o social.
- Identificar fenòmens i problemes importants des del punt de vista cultural i social en els quals el coneixement matemàtic té un paper decisiu.

El projecte elaborat està format per quatre activitats principals, que a la seva vegada es divideixen en diferents sessions de la següent forma:

Activitat 1: Visita guiada al Museu del Taulell "Manolo Safont" + Taller.

La primera sessió consta de una eixida al Museu del Taulell "Manolo Safont" en la que es realitzarà una visita guiada per l'exposició de taulells del museu, on es prestarà especial atenció a les peces amb formes geomètriques, a les composicions realistes i abstractes, a les peces amb simetries i a les sanefes, ja que són els aspectes principals que es van a treballar en les activitats posteriors. A més a més, l'alumnat entendre la importància dels taulells al poble de Onda, ja que la seva fabricació té una llarga tradició a la localitat i actua com a motor econòmic. A continuació, es realitzarà un taller de fabricació d'un taulell amb fang que l'alumnat decorarà per estampació i relleu mitjançant formes geomètriques, ajudant-se dels exemples que hauran vist prèviament durant la visita guiada. Aquesta sessió tindrà una temporalització d'un matí (9:00/12:30) i es realitzarà el dilluns de la primera setmana de projecte.

El fang utilitzat per a l'elaboració dels taulells no necessita cocció, per tant una vegada estigui sec es pintarà a l'aula amb temperes, donant pas així a la segona sessió de l'activitat. Aquesta sessió tindrà una temporalització de 45 minuts i es realitzarà el dimecres de la primera setmana de projecte.

- Materials utilitzats:
 - Fang
 - Temperes

Els continguts que es treballen a l'activitat 1, d'acord amb el DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària són els següents:

CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL, SOCIAL I CULTURAL

Bloc 1: Cultura científica

- Iniciació a l'activitat científica.
- Lèxic i vocabulari científic bàsic i la seva utilització en les investigacions relacionades amb el medi pròxim.
- Realització d'experiments guiats utilitzant diferents tècniques d'indagació i emprant els instruments i dispositius adequats.
- Presentació i comunicació dels resultats de les investigacions realitzades en diferents formats, utilitzant el llenguatge científic bàsic adquirit.
 - Matèries, força i energia.
- Les propietats dels materials en funció de l'ús habitual en la vida quotidiana.
- Ús d'objectes de l'entorn amb eficàcia i seguretat.
- Aplicacions i usos en la vida quotidiana de màquines, aparells i estructures.

Bloc 2: Tecnologia i digitalització.

- Projectes de disseny i pensament computacional.
- Observació del medi natural o social; admiració d'un tema concret.
- Comprovació, disseny, prototipat i/o prova.

Bloc 3: Societats i territoris.

- Societats en el temps.
- Tipologia, paper social i cultural del patrimoni.
- Elements patrimonials aplicant nocions temporals bàsiques.
- Emissió de judicis de valor sobre l'origen del patrimoni i la seva relació amb els esdeveniments històrics.

EDUCACIÓ PLÀSTICA I VISUAL.

Bloc 1: Percepció i anàlisi.

- Exploració i interpretació de l'entorn.
- Patrimoni historicoartístic local: exploració i anàlisi.
- Característiques fonamentals dels formats, suports i materials de les pràctiques artístiques contemporànies.

- Qualitats expressives dels formats, suports i materials de les pràctiques artístiques contemporànies.
- Professions relacionades amb el món de les arts plàstiques, visuals i audiovisuals.
- Atenció, respecte, interès i participació en l'exploració de manifestacions artístiques plàstiques, visuals i audiovisuals en entorns físics i virtuals. El valor del silenci en l'atenció i apreciació.
 - Alfabetització visual i audiovisual.
- Organització del camp visual. Lleis bàsiques: semblança, figura-fons, proximitat, simetria, continuïtat, direcció comuna, simplicitat, igualtat i tancament.

Bloc 2: Experimentació i creació.

- L'experiència artística: tècniques i materials d'expressió gràficoplàstica i de creació visual i audiovisual. Àmbits d'aplicació.
- Maneig d'eines bàsiques per al traçat del dibuix geomètric.
- Utilització de traçats geomètrics bàsics.
 - L'experiència artística: processos de treball.
- Terminologia bàsica per a l'expressió de l'experiència de creació relativa a tècniques, materials i àmbits d'aplicació del dibuix geomètric.
- Cura d'espais i materials de treball.

MATEMÀTIQUES

Bloc 3.

- Geometria plana i espacial.
- Desenvolupament i usos de la geometria, tant a nivell pràctic com estètic, incorporant la perspectiva de gènere.
- Estratègies d'aprenentatge de conceptes geomètrics i acceptació de dificultats.

EDUCACIÓ EN VALORS ÈTICS I CÍVICS

Bloc 2: Pau.

- Els deures i els drets de les persones.
- Normes de convivència de les esferes escolar, familiar i social.

Bloc 5: Participació.

- Àmbits
- Processos participatius en els àmbits escolar i local.
- Activisme en les esferes escolar i local.

Activitat 2: Simetria de dissenys geomètrics

L'activitat 2 consta solament d'una sessió que tindrà lloc a l'aula. Consisteix en realitzar simetries individualment a partir de formes geomètriques d'alguns dissenys del museu explicats durant la visita guiada de l'activitat anterior (ANNEX 1). Les simetries es realitzaran en paper quadriculat, per tal de facilitar a l'alumnat la percepció espacial dels dibuixos. Cal mencionar que l'alumnat haurà realitzat activitats de simetria en les classes de matemàtiques prèviament (ANNEX 2). Al finalitzar es simetries es decoraran amb colors. La temporalització de l'activitat serà de 1 hora i 30 minuts i es realitzarà el dimarts de la segona setmana del projecte.

- Materials utilitzats:
 - Llapis
 - Goma de borrar
 - Colors de fusta i/o ceres
 - Retoladors

Els continguts que es treballen a l'activitat 2, d'acord amb el DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària són els següents:

EDUCACIÓ PLÀSTICA I VISUAL.

Bloc 1: Percepció i anàlisi.

- Alfabetització visual i audiovisual.
 - Organització del camp visual. Lleis bàsiques: semblança, figura-fons, proximitat, simetria, continuïtat, direcció comuna, simplicitat, igualtat i tancament.
 - Usos expressius i culturals del color en mitjans visuals i audiovisuals. Esquemes compositius bàsics.

Bloc 2: Experimentació i creació.

- L'experiència artística: tècniques i materials d'expressió gràficoplàstica i de creació visual i audiovisual. Àmbits d'aplicació.
 - Maneig d'eines bàsiques per al traçat del dibuix geomètric.
 - Utilització de traçats geomètrics bàsics en l'elaboració de dissenys, composicions creatives i il·lustracions.
 - L'experiència artística: processos de treball.
 - Terminologia bàsica per a l'expressió de l'experiència de creació relativa a tècniques, materials i àmbits d'aplicació del dibuix geomètric.
 - Cura d'espais i materials de treball.

MATEMÀTIQUES

Bloc 3.

- Geometria plana i espacial.
- Intersecció, paral·lelisme i perpendicularitat. Posicions relatives de rectes en el pla.
- Transformacions: girs, translacions i simetries en situacions reals.
- Semblança: identificació i generació a partir de patrons.
- Desenvolupament i usos de la geometria, tant a nivell pràctic com estètic, incorporant la perspectiva de gènere.
- Estratègies d'aprenentatge de conceptes geomètrics i acceptació de dificultats.

Activitat 3: Flors al natural i abstracció

La primera sessió de l'activitat 3 consisteix en dibuixar una flor al natural de forma individual, és a dir, portar a l'aula diferents tipus de flors i dibuixar-les mentre l'alumnat les observe. A continuació es decoraran els resultats amb colors i cada alumne/a escriurà les parts de la flor estudiades a classe en el seu dibuix. La temporalització de la sessió serà de 45 minuts i es realitzarà el dijous de la segona setmana de projecte.

En la segona sessió agafarem com a model el dibuix realitzat en la sessió anterior i el convertirem en un dibuix abstracte, és a dir, no realista, agafant com a exemples alguns dissenys de l'exposició del museu visitada en l'activitat 1 (ANNEX 3). La sessió tindrà una temporalització de 45 minuts i es realitzarà el dilluns de la tercera setmana de projecte.

- Materials utilitzats:
- Llapis
- Gomes de borrar
- Colors de fusta i/o ceres
- Retoladors

Els continguts que es treballen a l'activitat 3, d'acord amb el DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària són els següents:

CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL, SOCIAL I CULTURAL

Bloc 1: Cultura científica

- Iniciació a l'activitat científica.
- Lèxic i vocabulari científic bàsic i la seva utilització en les investigacions relacionades amb el medi pròxim.
 - La vida en el nostre planeta.

- Les plantes. Classificació en subgrups segons les seves característiques d'adaptació al medi, obtenció d'energia, relació i reproducció.

EDUCACIÓ PLÀSTICA I VISUAL.

Bloc 1: Percepció i anàlisi.

- Alfabetització visual i audiovisual.
- Organització del camp visual. Lleis bàsiques: semblança, figura-fons, proximitat, simetria, continuïtat, direcció comuna, simplicitat, igualtat i tancament.
- Usos expressius i culturals del color en mitjans visuals i audiovisuals. Esquemes compositius bàsics.

MATEMÀTIQUES

Bloc 3.

- Geometria plana i espacial.
- Semblança: identificació i generació a partir de patrons.

Activitat 4: Sotabalcons

Per últim, en l'activitat 4 l'alumnat treballarà en grups de cinc alumnes i es divideix en cinc sessions, que es divideixen de la següent forma, donant lloc a la fi del projecte:

En la primera sessió, es formaran cinc grups homogenis de cinc alumnes i a continuació es realitzarà una eixida a peu al centre històric d'Onda. Cada grup portarà una càmera d'un sol ús que prèviament haurem repartit a l'aula. Mentre coneixem el ric patrimoni tauleller dels carrers del centre històric del poble, l'alumnat buscarà diferents sotabalcons composts per taulells per tal de fotografiar-los, atenent a les sanefes que conegueren en l'activitat 1 (ANNEX 4) al museu i prestant especial atenció a les formes geomètriques que troben. Aquesta sessió tindrà una temporalització de 2 hores i 30 minuts (9:30/12:00) i es realitzarà el dimecres de la tercera setmana de projecte.

En la segona sessió cada grup farà una selecció de les fotografies dels sotabalcons (que l'equip docent haurà revelat) i les pegaran en un mural a l'aula per tal de decorar-la i poder comparar les diferents composicions de cada grup. Aquesta sessió tindrà una temporalització de 45 minuts i es realitzarà el divendres de la tercera setmana de projecte.

Per a realitzar la tercera sessió cada grup dissenyarà una sanefa, tenint com a exemples les exposades en el museu i les fotografiades en la visita al centre històric i emprant les formes geomètriques com a element principal. Cada component del grup dibuixarà una part de la sanefa que haurà de coincidir amb les dels seus companys fins que la sanefa grupal estigui acabada. La

temporalització d'aquesta sessió serà de 1 hora i 30 minuts i es realitzarà el dilluns de la quarta setmana de projecte.

La quarta sessió de l'activitat consisteix en una xerrada a l'aula per part d'un educador/a del Museu del Taulell "Manolo Safont". En aquesta xerrada l'alumnat aprendrà la tècnica de l'estergit. Aquesta tècnica consisteix en fer el contorn d'un dibuix amb un punxó sobre paper transparent per tal de que quede el dibuix marcat. A continuació es refrega un carbonet sobre aquesta plantilla i la imatge dibuixada queda reflexada sobre el taulell. Al acabar la xerrada, cada grup aplicarà aquesta tècnica en les sanefes dibuixades en l'activitat anterior utilitzant paper transparent, punxons i papers de periòdic per a no ratllar les taules de l'aula. La sessió acabarà quan les plantilles estiguin acabades. Aquesta tindrà una duració de 1 hora i 30 minuts (xerrada i primera part de l'estergit) i es realitzarà el dimecres de la quarta setmana del projecte.

La cinquena sessió tindrà lloc de nou al Museu del Taulell "Manolo Safont". En primer lloc, la coordinació del museu farà una xerrada recolzada amb l'exposició del museu sobre l'elaboració de materials, l'elaboració de taulells i les tècniques artesanals tradicionals. A continuació, l'alumnat es dirigirà al taller del museu per tal d'estampar les seves sanefes en taulells mitjançant la segona part de l'estergit (refregar amb carbonets). Per últim, l'alumnat pintarà les sanefes amb esmalt i colors preparats pel museu. Aquesta última sessió tindrà una temporalització de un matí (9:00-12:30) i es realitzarà el divendres de la quarta setmana de projecte.

Cal aclarir que els taulells hauran de quedar-se al museu per tal de posar-los al forn. La següent setmana serà l'equip docent l'encarregat de recollir-los al museu i portar-los al centre, on seran utilitzats per a decorar els passadissos o les aules.

- Materials utilitzats:
 - Càmeres d'un sol ús
 - Paper continu
 - Llapis
 - Gomes de borrar
 - Compàs
 - Regles
 - Paper de periòdic
 - Punxons
 - Carbonets
 - Esmalt
 - Colors per als taulells

Els continguts que es treballen a l'activitat 4, d'acord amb el DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària són els següents:

CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL, SOCIAL I CULTURAL

Bloc 1: Cultura científica

- Iniciació a l'activitat científica.
- Realització d'experiments guiats utilitzant diferents tècniques d'indagació i emprant els instruments i dispositius adequats.
 - Matèries, força i energia.
- Les propietats dels materials en funció de l'ús habitual en la vida quotidiana.

Bloc 2: Tecnologia i digitalització.

- Projectes de disseny i pensament computacional.
- Comprovació, disseny, prototipat i/o prova.
- Tècniques cooperatives senzilles per al treball en equip.

Bloc 3: Societats i territoris.

- Societats en el temps.
- Tipologia, paper social i cultural del patrimoni.
- Elements patrimonials aplicant nocions temporals bàsiques.
- Emissió de judicis de valor sobre l'origen del patrimoni i la seva relació amb els esdeveniments històrics.

EDUCACIÓ PLÀSTICA I VISUAL.

Bloc 1: Percepció i anàlisi.

- Exploració i interpretació de l'entorn.
- Patrimoni historicoartístic local: exploració i anàlisi.
- Característiques fonamentals dels formats, suports i materials de les pràctiques artístiques contemporànies.
- Qualitats expressives dels formats, suports i materials de les pràctiques artístiques contemporànies.
- Atenció, respecte, interès i participació en l'exploració de manifestacions artístiques plàstiques, visuals i audiovisuals en entorns físics i virtuals. El valor del silenci en l'atenció i apreciació.
- Recursos digitals bàsics per a les arts plàstiques, visuals i audiovisuals.
 - Alfabetització visual i audiovisual.
- Organització del camp visual. Lleis bàsiques: semblança, figura-fons, proximitat, simetria, continuïtat, direcció comuna, simplicitat, igualtat i tancament.

- Usos expressius i culturals del color en mitjans visuals i audiovisuals. Esquemes compositius bàsics.

Bloc 2: Experimentació i creació.

- L'experiència artística: tècniques i materials d'expressió graficoplàstica i de creació visual i audiovisual. Àmbits d'aplicació.
- Maneig d'eines bàsiques per al traçat del dibuix geomètric.
- Utilització de traçats geomètrics bàsics en l'elaboració de dissenys, composicions creatives i il·lustracions.
- Procediments fotogràfics analògics i digitals bàsics.
 - L'experiència artística: processos de treball.
- Terminologia bàsica per a l'expressió de l'experiència de creació relativa a tècniques, materials i àmbits d'aplicació del dibuix geomètric.
- Cura d'espais i materials de treball.
- Distribució de tasques: rols en el desenvolupament d'un projecte artístic col·lectiu. Funcions i cometes.
- Creació: disseny i producció de la proposta. Cooperació i responsabilitat en la part individual per a contribuir a un objectiu comú i a la cohesió del grup.

MATEMÀTIQUES

Bloc 3.

- Geometria plana i espacial.
- Semblança: identificació i generació a partir de patrons.
- Desenvolupament i usos de la geometria, tant a nivell pràctic com estètic, incorporant la perspectiva de gènere.
- Estratègies d'aprenentatge de conceptes geomètrics i acceptació de dificultats.

EDUCACIÓ EN VALORS ÈTICS I CÍVICS

Bloc 2: Pau.

- Els deures i els drets de les persones.
- Normes de convivència de les esferes escolar, familiar i social.

Bloc 5: Participació.

- Habilitats.
- Pensament crític i creatiu.
- Treball en equip.
 - Àmbits

- Processos participatius en els àmbits escolar i local.
- Activisme en les esferes escolar i local.

6. Conclusions.

En primer lloc, cal dir que el projecte desenvolupat en l'apartat anterior no s'ha posat en pràctica en un context escolar real, ja que no he tingut l'oportunitat personalment. Per tant, no podem fer una valoració de resultats, però podem intuir com ha estat el desenvolupament de les diferents activitats del projecte.

Durant la primera activitat és clau l'atenció de l'alumnat al coordinador del museu durant la visita guiada, ja que els punts tractats al llarg d'aquesta serviran de guia per a realitzar la resta del projecte. El taller és molt senzill, pel que no tindran major problema en realitzar-lo amb un bon resultat.

La realització de la segona activitat és més complexa, ja que les simetries a realitzar a partir dels dissenys del museu poden resultar més difícils que les treballades a les classes de matemàtiques. Com a inconvenient està la temporalització de l'activitat, ja que és possible que l'alumnat acabi les simetries en un temps inferior a 1 hora i 30 minuts. En eixe cas es faria una valoració dels resultats durant el temps restant, donant feedback a l'alumnat i escoltant propostes de millora, ja que no serà l'única vegada que aparega la simetria durant la realització del projecte.

La primera sessió de la tercera activitat té el major grau de complexitat de tot el projecte, ja que l'alumnat no sol fer dibuixos al natural, sense ajudes, pautes o consignes, per tant es valorarà molt l'intenció de millora i el fet d'intentar-ho. D'altra banda, el fet d'escriure les diferents parts de la flor no serà un problema, ja que deixarem a l'alumnat que consulte els apunts i els llibres de text com a ajuda. La segona sessió de l'activitat és més senzilla, ja que a l'hora de transformar el seu dibuix en abstracte tenen molta llibertat, és a dir, no s'estableix ninguna condició, tan sols es mostren alguns exemples de dissenys abstractes que es van veure al museu a l'activitat 1. D'aquesta forma la complexitat del disseny dependrà de cada alumne/a.

L'activitat 4 és l'activitat més divertida per a l'alumnat, ja que l'ús d'aquests tipus de càmeres no és habitual en la societat actual i per tant serà nou per a ells. Cal aclarir que prèviament el centré haurà d'aprovar el fet de comprar aquestes càmeres per a la realització de l'activitat (no són cares). Pel contrari es realitzaria l'eixida sense el aspecte fotogràfic. La selecció de fotografies no comporta major complicació, es valorarà el criteri de l'alumnat a l'hora de triar i descartar les fotografies. Igual que en la sessió del disseny abstracte de l'activitat anterior, per al disseny de sanefes no es donarà ninguna condició, serà el propi alumnat el que haurà de posar en pràctica el seu desenvolupament creatiu, encara que prestarem ajuda si és necessari. Finalment, les dues últimes sessions de l'activitat tenen un gran valor, ja que l'alumnat aprèn sobre les tècniques tradicionals i d'aquesta forma adquireix cultura general sobre els taulells, motor econòmic del seu

poble. A més, es realitza l'estergit, una tècnica senzilla però a la vegada molt divertida que es du a terme als dos escenaris principals d'aquest projecte, l'aula i el museu.

Pense que el projecte presentat compleix la hipòtesi plantejada en l'apartat 3 d'aquest document, així com els objectius marcats. També hem de manifestar que per a poder valorar a fons els problemes que poden sorgir en la realització de les diferents activitats hauriem de dur a terme el projecte en un context d'aula real. Així i tot, he valorat les dificultats que es pot trobar l'alumnat en cada activitat en els paràgrafs anteriors, ja que com a docent pense que sempre podem millorar i per tant tenim que lluitar per tal d'aconseguir-ho.

7. Bibliografía.

Educación Artística. (s. f.). | Ministerio de Educación y Formación Profesional. <https://educagob.educacionyfp.gob.es/curriculo/curriculo-lomloe/menu-curriculos-basicos/ed-primaria/areas/educacion-artistica.html>

Euroinnova Formación. (2022b). diploma día de la madre para colorear e imprimir. *Euroinnova Business School*. <https://www.euroinnova.edu.es/blog/que-es-la-educacion-plastica>

MUSEO DE BELLAS ARTES DE CASTELLÓ - MUsoundbabies. (s. f.). <https://mbacas.ivc.gva.es/es/actividades/musoundbabies>

Ajuntament de Alcòrca. (2021, 15 febrero). *Educació - Museu de Ceràmica*. Ayuntamiento de l'Alcora. <https://lalcora.es/es/museu-de-ceramica/educacio/>

MACVAC (*Museo de Arte Contemporáneo Vicente Aguilera Cerni*) de Vilafamés. (2021b, enero 13). MACVAC. <https://www.macvac.es/>

Educación. (s. f.). IVAM. <https://ivam.es/es/educacion/#grupo-2>

Museo del Azulejo «Manolo Safont». (2022, 20 mayo). *Programas Educativos - Museo del azulejo*. Museo del azulejo. <https://museoazulejo.org/actividades-museo/programas-educativos/>

Uocx_mkt. (2022, 12 enero). *Diferencias entre educación no formal, informal y formal - FP Online*. FP Online. <https://fp.uoc.fje.edu/blog/educacion-no-formal-informal-y-formal-en-que-consiste-cada-una/>

Acaso, M. (2018). Las artes visuales no solo han de utilizarse como contenido sino como una estrategia genérica de adquisición de conocimiento. *María Acaso*. <https://mariaacaso.es/educacion-disruptiva/ls-artes-visuales-no-solo-han-de-utilizarse-como-contenido-sino-como-una-estrategia-generica-de-adquisicion-de-conocimiento/>

Jardín Botánico de Madrid - Es ciencia, es educación, es divulgación. (s. f.). <https://rjb.csic.es/>

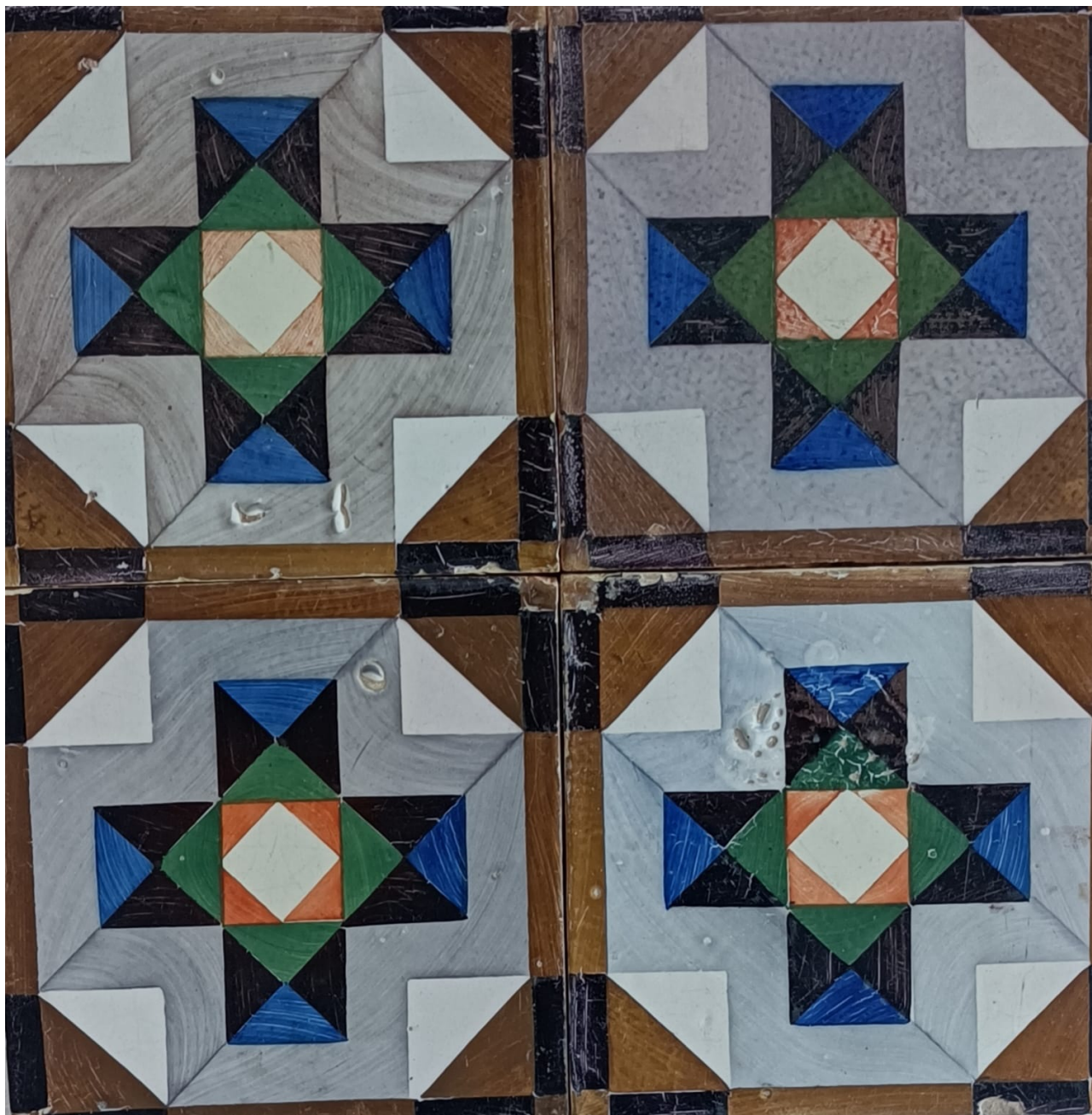
Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía. (s. f.). *Escuelas | Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía*. <https://www.museoreinasofia.es/educacion/escuelas>

Hein, G. (s. f.). Responsabilidad social corporativa [PDF]. <http://www.george-hein.com/downloads/responsabilidadSocial.pdf>

DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària. (BOE Núm. 9402 / 10.08.2022) https://dogv.gva.es/datos/2022/08/10/pdf/2022_7572.pdf

8. Annexes.

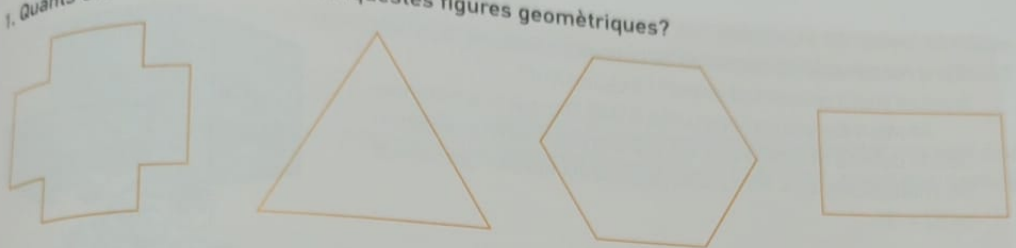
Annex 1: Model per a l'activitat 2.

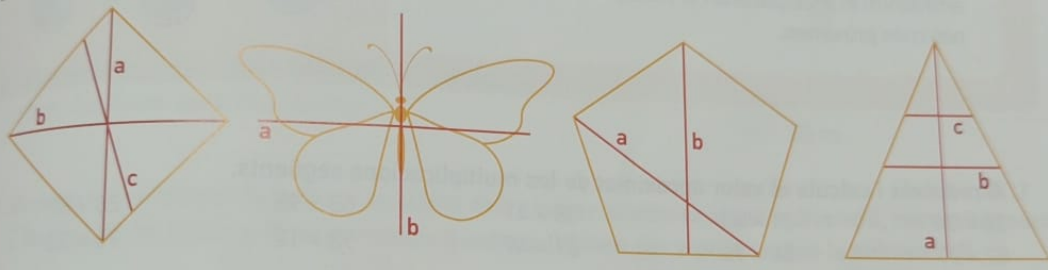
Annex 2: Activitats prèvies al projecte.

SIMETRIES 10

1. Quants eixos de simetria tenen aquestes figures geomètriques?

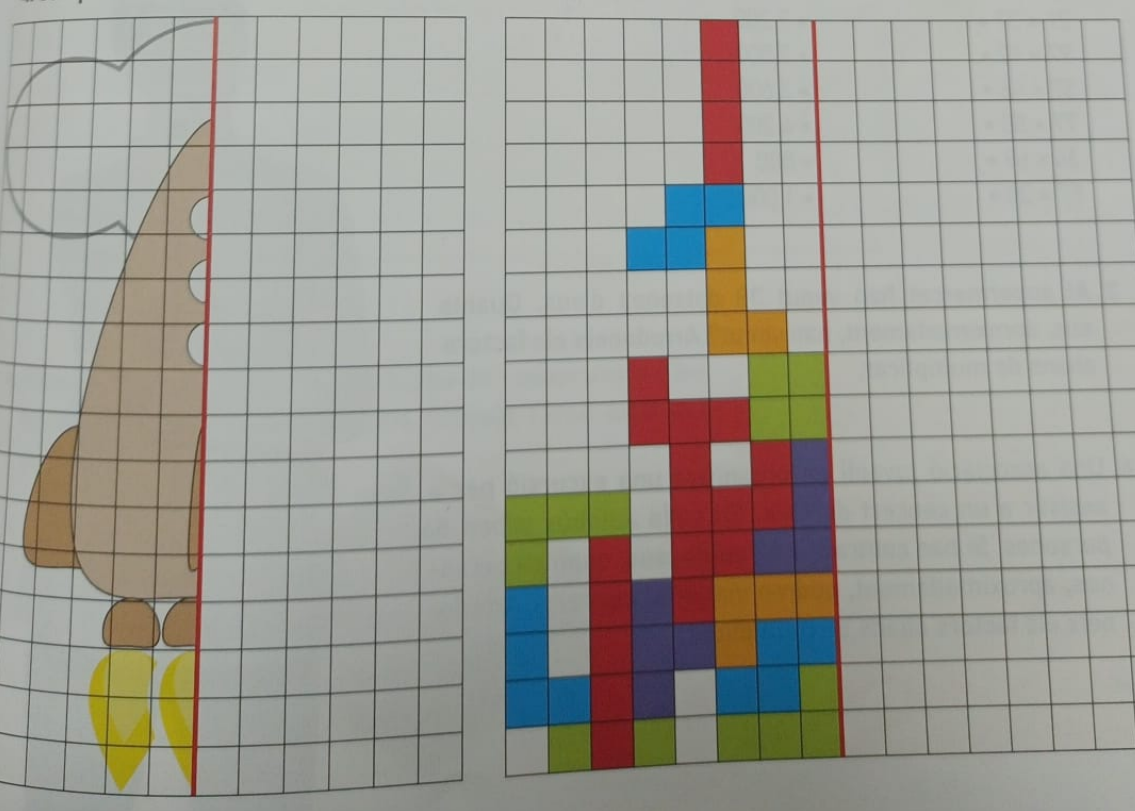

2. Identifica quines línies són eixos de simetria i quines no.

3. Busca cinc objectes quotidians que siguin simètrics.

4. Completa els dibuixos simètricament.

Annex 3: Model per a l'activitat 3.

Annex 4: Model per a l'activitat 4.

